

Etter behandling i sentralstyret 20.06.2020

AUFs prinsippprogram

Samfunnsanalyse, prinsippprogram og veien fram mot
2035

Innhold

1. Samfunnsanalyse	3
2. AUFs prinsipper	8
2.1. Grunnsyn.....	9
2.2. Økonomi.....	11
2.2.1. Bærekraftig økonomisk system.....	11
2.2.2. Arbeid.....	11
2.2.3. Retningsgivende næringspolitikk.....	12
2.2.4. Skatter og avgifter	12
2.3. Makt og ulikhet	14
2.3.1. Velferdsstaten.....	14
2.3.2. Lik rett til utdanning	15
2.3.3. By og land.....	16
2.3.4. Likestilling og feminisme.....	16
2.3.5. En folkestyrt boligpolitikk	17
2.3.6. Arbeidernes makt og trygghet på arbeidsplassen.....	18
2.4. Demokrati og ytringsfrihet	19
2.4.1. Folkestyre	19
2.4.2. Ytringsfrihet.....	20
2.5. Klima	22
2.5.1. Klimakamp.....	22
2.5.2. Fellesskapets ressurser.....	22
2.5.3. Rettferdig omstilling og grønn vekst.....	22
2.5.4. Naturens balansepunkt.....	23
2.6. Internasjonalt.....	24
2.6.1. Norges rolle i verden	24
2.6.2. Handel	24
2.6.3. Krig og konflikt	25
2.6.4. Bekjempelse av urettferdighet.....	25
3. Veien fram mot 2035	27
3.1. Ren natur og klimavennlig framtid	28
3.2. Arbeid til alle i en grønn framtid	30
3.3. Rettferdig fordeling for alle.....	32
3.4. En tryggere, mer rettferdig demokratisk verden	33
3.5. Feminisme og antirasisme	35

1. Samfunnsanalyse

Vi lever i en historisk skjebnetid. De valgene som samfunnet tar i dag bærer framtidige generasjoner konsekvensene av. Det er nå vi avgjør om vi klarer å gå fra klimakrise til en bærekraftig verden. Fra ulikhet til rettferdighet. Fra fremmedfiendtlighet til felleskap. Fra global usikkerhet til en trygg hverdag for alle.

Det neste tiåret står vi overfor store og krevende oppgaver. For å løse disse oppgavene må vi forstå dem, og vi må kjenne til hva som driver dem frem. Vår samfunnsanalyse peker på hvilke utfordringer vi står overfor, og som viser hvilke krefter i samfunnet som påvirker tiden vi lever i. Vår politikk skapes i spenningsfeltet mellom drømmen om et nytt og bedre samfunn, og vår analyse av de eksisterende samfunnsforhold

Menneskehetens historie er en historie om hvordan det store flertallet levd i ufrihet, nød og fattigdom. Det siste århundret har stadig flere opplevd større rettferdighet og mer frihet. Millioner har forlatt et liv i fattigdom. Kvinner har blitt mer likestilt og stadig flere har fått tilgang på grunnleggende rettigheter. Selv om dette, for oss, er en ønsket utvikling, kan vi aldri ta for gitt at den vil fortsette. Veien til rettferdighet og frihet er en konstant kamp mot sterke kapitalistkrefter og har blitt kjempet fram gjennom utallige kamper mot høyrekreftene. Selv om store deler av verden har fått oppleve den positive utviklingen, lever fortsatt mange mennesker i fattigdom, ufrihet, undertrykkelse og på flukt. Dette skjer ikke fordi verden har for lite ressurser, men fordi ressursene er skjevfordelt. Historien har vist oss at rettferdighet ikke er naturens orden. Politikk skapes av mennesker. Endring og utvikling skapes av mennesker. Vi avgjør sammen hvordan vår historie skal bli.

En av de viktigste politiske skillelinjene i verden og i Norge går mellom de som har tro på at markedet evner å løse alle utfordringer selv, og vi som tror på at politikken trengs for å forandre verden. De som individualiserer ansvar og vi som ser at samfunnet vårt er best tjent med felles løsninger. Krefter som mener ulikhet gjør mennesker mer konkurransedyktige, og vi som mener at ujevn fordeling av makt, ressurser og kapital fører til ufrihet. Samfunnsaktører som mener kapitalkreftene alene kan løse klimakrisa, og vi som kjemper for at man må ta politisk klimaansvar. Sosialdemokratiet må alltid være på vakt for at høyrekreftene sitt idealsamfunn er grunnleggende annerledes enn vårt. Selv om det i hverdagen kan oppleves som små forskjeller i det politiske landskapet i Norge, er målene for politikken radikalt

37 forskjellige samfunn, om hvorvidt vi skal ha et fellesskapssamfunn som stiller opp for
38 hverandre, eller om hver enkelt skal klare seg selv.

39

40 Vi lever i en brytningstid globalt. Sosialdemokratiets verdier, likestilling, demokratier,
41 fremskritt og utvikling er under press og blir kraftig utfordret. Verden er preget av
42 mindre handlekraft til å løse de store utfordringene vi sammen står overfor.

43 Demokratiske spilleregler og maktfordeling som tidligere har blitt tatt for gitt er nå i
44 total forandring. Internasjonalt samarbeid, avtaler og felles lovverk har begynt å
45 forvitte. Ulike land har begynt å operere med ulike sett spilleregler. Dette kombinert
46 med økende mistillit til overnasjonale og internasjonale løsninger gir rom for at
47 proteksjonistiske krefter kan få styre hvilken retning verden går i, der
48 verdenssamfunnet tar mindre ansvar for hverandre.

49

50 Populistiske, nasjonalistiske og antidemokratiske bevegelser vinner makt og verden
51 blir i stadig større grad preget av definerte landegrenser mellom stater og nasjoner.
52 Forsvarsallianser bygges, den militære opprustningen eskaleres, atommaktene
53 rustes opp og spenningen i verden stiger. Flere mennesker blir tvunget på flukt på
54 grunn av krig, menneskerettighetsbrudd og klimaendringer. Anti-feminismen får
55 fotfeste. Mange steder er det farlig å leve ut sin identitet. Rasisme og fremmedfrykt
56 kommer sterkere til uttrykk i samfunnet vårt. Verden står overfor et veiskille mellom
57 mer samarbeid eller økt isolasjon, om vi skal bygge murer eller broer.

58

59 Norge skiller seg fra mange land i verden. Vi har formet samfunnet vårt på den
60 sosialdemokratiske grunntanken om at alle mennesker er like mye verdt. Der vi alle
61 skal yte etter evne og få etter behov. Vi har bygget lokalsamfunnene våre nedenfra
62 og opp. Dattera til direktøren går i samme klasse som sønnen til hjelpepleieren. Det
63 er ikke tilfeldigheter som har gjort Norge til et land med små forskjeller mellom folk.
64 De aller fleste av arbeiderbevegelsens seire har vært en politisk kamp mot
65 høyrekreftene.

66

67 I dag oppleves den norske modellen som en del av vår kulturarv. Høyrepartiene
68 prøver å skrive seg inn i historien om det rettferdige og solidariske Norge. De prøver
69 å ta eierskap til alt det fellesskapet vårt har skapt, samtidig som de samme kreftene
70 jobber for å bygge ned vår felles velferd, sikkerhetsnettet som tar imot alle
71 uavhengig av hva du tjener eller hvem du er. De selger fellesskapets verdier for
72 kortsiktig økonomisk profitt uten tanke for kommende generasjoner. De privatiserer
73 velferdstjenestene slik at tilbudet innbyggerne får avgjøres i større og større grad av

74 økonomien din. De svekker det organiserte arbeidslivet og organisasjonsgraden. De
75 svekker tjenestene til de som trenger den utstrakte hånden mest, til fordel for de som
76 har nok fra før.

77

78 Selve fundamentet for den norske modellen er at vi tar imot alle som faller, og
79 hjelper dem på beina igjen ved hjelp av vårt felles sikkerhetsnett, den norske
80 velferdsstaten. Vi stiller opp for hverandre på tvers av samfunnslag og kulturer, og vi
81 skiller ikke på kjønn eller religion. Dette er samfunnskontrakten og limet vårt, og det
82 er dette som står på spill om høyrekreftenes ideer vinner fram.

83

84 Den norske samfunnsmodellen er ikke et kulturelt fenomen, det er en politisk skapt
85 orden. Det norske samfunnet slik vi kjenner det er et resultat av arbeiderbevegelsens
86 politiske kamper og kloke beslutninger. Det som har tatt lang tid å bygge opp kan lett
87 rives ned. Lange politiske kamper kan reverseres, og viktige seire kan nullstilles.
88 Derfor må vi alltid være på vakt for angrep mot samfunnsmodellen vår. Det er fortsatt
89 en kamp om fordeling av makt og ressurser mellom de som har kapital og innflytelse,
90 og de som ikke har det.

91

92 De rikeste i verden eier stadig mer av jordas ressurser. Hvert år siden 1989 har
93 forskjellene mellom de som har minst og de som har mest økt. Økt ulikhet er ikke
94 noe som skjer naturlig av seg selv. Noen tjener på at verden og Norge utvikler seg
95 slik. Forskjeller mellom mennesker er drevet fram fordi kapitalistiske markedskrefter
96 beriker seg på ulikhet. Konsentrasjon av rikdom forsterker seg dersom det ikke tas
97 politiske grep for omfordeling og rettferdighet.

98

99 Når ulikheten i økonomien øker, truer det selve fundamentet for det samfunnet vi tror
100 på. Tilliten mellom folk svekkes, makt konsentreres på færre hender og økonomien
101 blir mer ustabil. Dette svekker oppslutningen om fellesskapet. Ulikhet gjør
102 mennesker ufrie.

103

104 Samtidig som ulikheten vokser er verden i en klimakrise. I løpet av det neste tiåret
105 må vi kutte over halvparten av verdens klimagassutslipp. De menneskeskapte
106 klimaendringene må løses uten at ulikheten vokser. Sosialdemokratiet må også
107 være tydelige på at vi vil få en internasjonal ulikhetskrise dersom vi ikke løser
108 klimakrisa.. Det er de med minst som vil kjenne konsekvensene av klimaendringene
109 mest i hverdagen.

110

111 Klimakrisa er skapt av de samme mekanismene som skaper ulikhet. Kapitalismen
112 har gjennom et vestlig overforbruk, overutnytting av jordas ressurser og maksimering
113 av profitt presset klimaet vårt mer enn jordas bæreevne. Samtidig står verdens
114 maktinnehavere handlingslammet mellom ambisiøse avtaler og gjennomføring av
115 kuttene som trengs.

116

117 Mennesker blir ikke gitt de riktige verktøyene for å kunne leve bærekraftige liv,
118 energiforbruket vårt baserer seg på fortidens fossile energikilder og forbruket i
119 befolkningen fortsetter å øke. Menneskelig aktivitet etterlater seg et for stort
120 klimaavtrykk. De neste ti årene er vi avhengig av å snu utvikling fra klimakrise til en
121 bærekraftig verden. Klimakrisa er vår tids største utfordring. Og det vil bli en enda
122 større utfordring for kommende generasjoner om ikke vi klarer å løse den.

123

124 Noe av det fineste med Norge er at folk bor i alle deler av det langstrakte landet vårt.
125 Den sosialdemokratiske samfunnsmodellen har lagt til rette for at folk har kunnet
126 høste av naturressursene rundt seg, bygget industri, pløyd jorda og skapt
127 lokalsamfunn. Høyrekreftene som kun ser den kortsiktige profitten i bunnlinjen på
128 statsbudsjettet vil aldri forstå nytten i at folk kan bo i både by og land.

129

130 Både internasjonalt og nasjonalt føler mennesker på en økende avmaktsfølelse.
131 Mange opplever at beslutningene flyttes stadig lengre fra der man bor. Muligheten
132 for å bli hørt og rommet for å drive politisk påvirkning har endret seg. Politiske
133 prosesser føres bak lukkede dører og beslutningene blir tatt lengre unna folk. I
134 mange land er det høyst reelt at pengeseddelen har fått mer makt enn
135 stemmeseddelen. Det er ingen grunn til å tro at det samme ikke kan skje også i
136 Norge. Manglende folkelig deltakelse og mangel på tillit til politiske prosesser er en
137 trussel mot vårt demokrati og åpner veien for antidemokratiske bevegelser.

138

139 Høyreekstreme krefter og ideer har fått et fornyet fotfeste i vårt samfunn de siste
140 årene. Terrorangrepet mot AUF og Arbeiderpartiet den 22. juli 2011 viste med all
141 tydelighet hvor farlig disse kreftene er. Det samme så vi da høyreekstreme begikk
142 terror mot to moskeer i Christchurch, New Zealand. Terrorforsøket mot Al-Noor-
143 moskeen i Bærum høsten 2019 viste også at kreftene som angrep oss i 2011 fortsatt
144 lever blant oss. Samtidig har det offentlige ordskiftet har blitt hardere og grensen for
145 hva som er greit å si har blitt flyttet. Hatet mot utsatte grupper øker. Ord må forstås i
146 sin kontekst: de er et mektig våpen og former våre holdninger og handlinger.
147 Høyreekstremismens hatefulle menneskesyn får bre om seg, og disse kreftenes

148 rasistiske hat mot minoriteter, hat mot kvinner og politiske motstandere er en stor
149 trussel mot demokratiet, friheten og menneskeverdet.

150

151 De raskt eskalerende høyre-radikale og høyre-ekstreme bevegelsene i verden utgjør
152 en fare for våre samfunns sikkerhet såvel som for vårt demokrati. Det gryende hatet
153 mot særlig muslimer og jøder verden over gir sterk grunn til bekymring. Økningen i
154 antallet unge menn som radikaliseres gjennom internett er svært alvorlig, og må
155 bekjempes gjennom internasjonalt samarbeid. Svaret mot denne bevegelsen i vid
156 forstand må være gjennom økt fokus på forebygging, bruk av rettstatens mekanismer
157 samt bred folkelig motstand. Fascismen skal aldri få flertall i folket, det har
158 arbeiderbevegelsen alltid gått foran for å vise, og det skal AUF fortsette med.

159

160 Vi har bygget Norge, og vil bygge verden, basert på samfunn med kollektive
161 løsninger og et sterkt fellesskap. Om fellesskapet ikke klarer å romme alle skapes
162 det farlig utenforskap. Samfunnet vårt står overfor flere utfordringer i fremtiden, disse
163 utfordringene løser vi best i fellesskap. Når Norges befolkning blir eldre, og den
164 produktive arbeidskraften mindre er vi avhengig av å ta vare på dette fellesskapet.
165 De neste årene kommer vi til å trenge flere inntekter til staten, sterkere velferdsstat
166 og flere fagarbeidere.

167

168 Den yngre generasjonen trenger også et velferdsapparat som stiller opp.

169 I et samfunn hvor alle er sin egen lykkes smed blir press, ensomhet og psykisk
170 uhelse et problem den enkelte må løse. Disse utfordringene skapes av samfunnet vi
171 lever i, og må derfor også løses av samfunnet.

172

173 Selv om verden og Norge står overfor utfordringer som kan virke så store at de er
174 umulig å løse, så kan vi mennesker sammen skape et fritt og rettferdig samfunn.
175 Sosialdemokratiet er det beste redskapet vi har for å bygge en framtid basert på
176 rettferdighet og bærekraft. Gjennom våre prinsipper, verdier og visjoner skal vi
177 sammen skape en framtid for alle.

178 2. AUFs prinsipper

179 2.1. Grunnsyn

180 *AUFs visjon er at vi mennesker sammen skaper et fritt og rettferdig samfunn, hvor*
181 *klodens tåleevne settes foran kapitalisme, fellesskap foran forskjeller og*
182 *menneskelige verdier foran materiell velstand.*

183

184 AUFs utgangspunkt for all politikktutvikling er at mennesker selv skaper sin egen
185 historie. Politikk skapes av mennesker. Samfunnsendringer ledes av mennesker. Det
186 er kreftene i mennesket, og ikke kreftene rundt som skal avgjøre veien videre.
187 Makten over samfunnsutviklingen skal ligge i folks hender. Arbeiderbevegelsens
188 fremste oppgave er å være en bred folkebevegelse, som gjennom politisk,
189 organisatorisk og faglig arbeid skaper et sosialdemokratisk samfunn hvor alle
190 mennesker har de samme gode mulighetene til å leve fullverdige liv.

191

192 Vår ideologi bygger på at mennesker er like mye verdt - uavhengig av hvem de er,
193 hvor de kommer fra, hvem de elsker, hva de tror på eller hvor mye penger de har.
194 Alle mennesker har styrker og egenskaper som fellesskapet vårt trenger. Det er ikke
195 ressursene i mennesket som er ujevnt fordelt, det er ressursene og mulighetene
196 rundt mennesket som ikke er fordelt jevnt.

197

198 Vi trenger et sterkt fellesskap som gir reell frihet til alle mennesker. Vi vil ikke bygge
199 et samfunn på individualisme, men på likeverd. Mennesker er forskjellige, men alle
200 mennesker har i kraft av sitt ukuelige menneskeverd rett på de samme mulighetene
201 for å kunne få et godt liv.

202

203 Sosialdemokratiet er det beste verktøyet vi har for å skape et fritt og rettferdig
204 samfunn. Vårt drømmesamfunn bygges i spenningsfeltet mellom visjonene våre for
205 framtida og samfunnsforholdene vi lever under. Vi bygger vår bevegelse i
206 spenningen mellom langsiktige mål og den daglige kampen for mer rettferdighet.
207 Drømmene våre er ikke luftige visjoner og fjerne teorier, de har forankring i
208 hverdagen til folk og samfunnet sine utfordringer og muligheter.

209

210 AUFs sosialdemokratiske ideologi bygger på våre grunnverdier:

211

212 **Frihet.** Sosialdemokratiet er en frihetsbevegelse. For at frihet skal være reell og
213 meningsfull må den skapes i fellesskap. Vår frihet er avhengig av hvordan makt og
214 ressurser er fordelt. Et menneske blir først helt fritt når samfunnet tilrettelegger for

215 frihet for alle. Fullstendig frihet innebærer friheten fra å bli forfulgt, fengslet uten dom,
216 torturert eller diskriminert og det innebærer friheten til å kunne leve sitt liv med fulle
217 demokratiske rettigheter; å kunne si det man vil, mene det man vil, elske den man vil
218 og tro det man vil så lenge det ikke er til vesentlig skade for andre.

219

220 **Fellesskap.** Verden består av små og store fellesskap. Mennesker trenger
221 tilhørighet og samhold. Vi står sterkere sammen enn hver for oss. Et sterkere
222 fellesskap gir mer trygghet og flere muligheter til hvert enkelt menneske.

223

224 **Internasjonalisme.** Kampen for rettferdighet stopper ikke ved landegrensene. Så
225 lenge urettferdighet, fattigdom og undertrykkelse finnes så trengs det at
226 sosialdemokrater verden rundt står sammen om å finne løsninger.
227 Internasjonalismen ligger til grunn for sosialdemokratiet og gjennomsyrrer alt vi gjør.
228 Vi er internasjonister fordi vi vet en bedre verden er mulig og det er når
229 verdenssamfunn går i samme positive retning at vi skaper de riktige gode
230 løsningene.

231

232 **Solidaritet.** Solidaritet er et tankesett som forstår verden som en helhet, der vi
233 mennesker er gjensidig avhengig av hverandre. Vår solidaritet er med alle
234 mennesker på jorden som lever i ufrihet.

235

236 **Feminisme.** Kampen for likestilling mellom kjønnene er en frihetskamp. Feminisme
237 handler om å definere, etablere og oppnå politisk, økonomisk, personlig og sosial
238 likestilling mellom kjønnene.

239

240 **Likeverd.** Mennesker er ulike, men likeverdige. Alle mennesker har like stor verdi.
241 Uavhengig av egenskaper både medfødt og tilegnede er mennesker likeverdige, og
242 har et ukrenkelig menneskeverd.

243 2.2. Økonomi

244 Dagens økonomiske modell er ikke bærekraftig nok. Kapitalismens
245 profittmaksimering og ressursutnyttelse gir økt ulikhet og overforbruk av jordas
246 ressurser. Vi trenger en ny, fremtidsrettet og bærekraftig måte å organisere
247 økonomien vår på. Økonomien vår er et samspill mellom stat og marked, privat,
248 offentlig og frivillig aktivitet. Blandingsøkonomien har bidratt med mye positivt til det
249 norske samfunnet. Vi må ha en økonomisk modell som balanserer forholdet mellom
250 frie markedskrefter og statlig styring. Vi trenger en forsterket blandingsøkonomi med
251 en aktiv og retningsgivende stat. Det er ikke en oppgave for sosialdemokratiet å
252 avskaffe markedet. Vår oppgave er å sørge for at markedet ikke styrer over oss,
253 men at markedet tjener fellesskapet til det beste for alle.

254

255 2.2.1. Bærekraftig økonomisk system

256 Bærekraftig økonomisk system. Skal man skape et sosialdemokratisk samfunn
257 trenger man en økonomisk modell som sikrer alle mennesker velferd, hindrer ulikhet
258 og som sørger for en bærekraftig ressursutnyttelse. Vårt økonomiske system må
259 vekk fra utdatert tankegang om evig forbruksvekst basert på ikke-fornybare
260 naturressurser.

261

262 Naturens tålegrenser og bærekraftig ressursutnyttelse må være grunnlaget for all
263 produksjon i økonomien. Samfunnets og økonomiens mål må være et bærekraftig
264 samfunn, hvor all vekst må være grønn, og hvor verdiskapning basert på dagens
265 ødeleggende ressursbruk stoppes og jordas tåleevne og livskvalitet for mennesker
266 legges til grunn. For å få til et bærekraftig økonomisk system må vi erstatte dagens
267 lineære produksjon med en sirkulær økonomi. Ressursene som hentes ut av naturen
268 første gang skal forbli i produksjonen i økonomien lengst mulig. Norges investeringer
269 i utlandet må være i tråd med Norges ønske om hvordan verdenssamfunnet skal se.

270

271 2.2.2. Arbeid

272 Retten til arbeid, utdanning og et godt økonomisk grunnlag er de viktigste
273 forutsetningene for menneskers frihet. Samfunnet må ha evnen til å fordele arbeid,
274 kunnskapen og inntekten på en rettferdig måte for alle.

275

276 Trygge mennesker skaper mer. En sterk offentlig sektor og aktivt statlig eierskap
277 utgjør den norske modellen som har blitt bygget opp gjennom generasjoner.
278 Modellen som er basert på gjensidig tillit mellom arbeidsgiver og arbeidstaker,

279 partene i arbeidslivet og politikerne er grunnsteinene i et trygt arbeidsliv. Ethvert
280 angrep på den norske modellen er et angrep på vår samfunnsstruktur.
281 Sosialdemokratiets oppgave er å videreutvikle, forsterke og trygge den norske
282 modellen.

283

284 Mennesket formes av arbeid, hva de arbeider med og under hvilke forhold det skjer.
285 Forandrer vi arbeidslivs-formene, forandrer det også samfunnet. En meningsfull jobb
286 til alle, gode arbeids-, lønns- og pensjonsvilkår, sterkt bedriftsdemokrati og
287 fagforeninger er viktige forutsetninger for menneskelig frigjøring.

288

289 Arbeidslivet vil møte både endringer og omstillinger, både gjennom teknologi og nye
290 produksjonsformer i en grønn økonomi. Sosialdemokratiet frykter ikke ny teknologi,
291 endringer eller omstillinger. Men vi kompromisser aldri på menneskers trygghet for
292 og i arbeid. Alle endringer og omstillinger er mulige å gjennomføre innenfor
293 rammene av et trygt arbeidsliv og i samarbeid med fagforeningene.

294

295 2.2.3. Retningsgivende næringspolitikk

296 Den grønne utviklingen norsk økonomi står foran må være bygget på prinsippet om
297 rettferdig omstilling. En rettferdig omstilling handler om trygget for jobb, inntekt og
298 velferd for alle. For å oppnå en rettferdig utvikling og omstilling trengs en ny aktiv og
299 retningsgivende nærings- og industripolitikk.

300 Hvis markedet alene kunne gitt oss det grønne skiftet, ville vi vært der allerede. Vi
301 må legge bort ideen om at staten skal være passiv og næringsnøytral. Både
302 næringslivet og staten får større gevinster av et tettere strategisk samarbeid, der
303 staten bidrar med retning og risikoavlastning gjennom næringspolitiske virkemidler,
304 og næringslivet bidrar med innovasjon og produksjon. Våre prinsipper for nærings-
305 og industripolitikken er at den skal komme hele landet til gode. Staten skal være
306 aktiv med i utformingen av framtidens industri. Når staten gjør større investeringer,
307 øker eierandelene sine og bidrar med risikoavlastning for næringslivet, må også
308 industrien bidra til fellesskapets økonomi.

309

310 2.2.4. Skatter og avgifter

311 Velferdsstaten vår er tuftet på ideen om at alle bidrar etter evne. Bare ved et slikt
312 spleiselag kan vi sikre gode velferdsordninger for fremtidige generasjoner. Vårt
313 sosialdemokratiske skattesystem skal ha omfordeling av ressurser og utjevning av
314 økonomiske forskjeller som fremste mål. Både enkeltpersoner og selskaper som
315 nyter godt av landets ressurser og skaper verdier i Norge, skal bidra i spleiselaget.

316

317 Vi bygger vår skattepolitikk på tre grunnpilarer. Først er det at skattesystemet vårt er
318 fellesskapets inntektskilde. Det er en forutsetning for velferden vår. For å finansiere
319 en moderne og god velferdsstat er fellesskapet avhengig av at alle bidrar etter evne.

320

321 Videre må skattesystemet tilrettelegge for grønn vekst og arbeid til alle.
322 Forutsetningen for å kunne dele er å skape. Skattesystemet må tilrettelegge for
323 retningsgivende næringspolitikk, skape nye arbeidsplasser, grønn omstilling og
324 grønn vekst.

325

326 Til slutt må skattesystemet utjevne forskjeller i samfunnet. Små forskjeller er en viktig
327 forutsetning for et samfunn bygget på tillit, trygghet og frihet for alle. Skattesystemet
328 må være progressivt, slik at alle yter etter evne. Skattesystemet må innrettes på en
329 slik måte at evigvarende akkumulering av enorme mengder kapital ikke er mulig,
330 men skattlegges slik at det kommer hele fellesskapet til gode.

331

332 Avgifter er et annet virkemiddel som kan benyttes til regulering av atferd der dette er
333 politisk ønskelig eller nødvendig. Samtidig er det AUFs ønske at det meste av
334 landets skatte- og avgiftspolitik skal være progressiv. Avgifter vil i større grad kunne
335 gå på bekostning av de med minst lommebok. Det bør derfor legges til grunn at
336 skatteseddelen benyttes der dette er mulig, samt vurdere muligheten for progressive
337 avgifter.

338

339 2.3. Makt og ulikhet

340 Vårt verdigrunnlag bygger på at alle mennesker er like mye verdt, uavhengig av
341 hvilken bakgrunn man har. Vi vil gi alle mennesker de samme mulighetene til å
342 lykkes, og de samme mulighetene til innflytelse. Det prinsippet er ikke forenelig med
343 at noen mennesker arver både makt og rikdom, mens andre opplever at fattigdom
344 reproduseres fra generasjon til generasjon. I det sosialdemokratiske samfunnet skal
345 alle yte etter evne og få etter behov.

346

347 2.3.1. Velferdsstaten

348 Velferdsstaten er vårt viktigste verktøy for å sikre like store muligheter og rettigheter
349 for alle. Velferdsstaten skal hovedsakelig bestå av universelle ordninger, og i minst
350 mulig grad behovsprøvde ytelser. Velferdsstaten må bygges videre på prinsippet om
351 at den er et solidarisk spleiselag der alle bidrar etter evne, og at alle reelt, uavhengig
352 av inntekt, opplever å få noe tilbake.

353

354 Velferdsstatens levedyktighet er sterk, så lenge man klarer å holde folk i jobb og
355 sikrer statens inntekter. Det at vi har et sikkerhetsnett som tar vare på de som faller
356 utenfor er med på å gjøre Norge til et rikt land. Det norske velferdssamfunnet er
357 lønnsomt.

358

359 Samfunnet vårt er organisert i et samarbeid mellom det offentlige, frivilligheten og
360 det private. Samtidig er velferd noe helt eget. Velferd handler om å sette mennesker
361 først. Private kommersielle aktører som setter profitt over mennesker kan ikke drive
362 velferden vår. Kommersielle aktører skal ikke styre over velferdstjenestene i
363 samfunnet.

364

365 Velferdsstaten handler om hvordan vi i fellesskap evner å ta vare på hverandre og
366 spesielt de som faller gjennom i samfunnet. Velferden vår skal bygges på
367 fellesskapsløsninger som alle nyter godt av, samtidig som vi skal stille ekstra opp for
368 de som til enhver tid trenger velferdsstaten mest. Et samfunn som ikke evner å ta
369 vare på de som trenger det mest, blir et hardere samfunn. Ingen bestemmer selv
370 hvilket utgangspunkt man får i livet. Velferdsstatens oppgave er å justere for skjeve
371 utgangspunkt og sikre alle like muligheter til å forme livet slik man selv ønsker.
372 Fellesskapet skal stille opp med de ressursene som er nødvendig for å få til dette i
373 praksis.

374

375 En velferdsstat må bedømmes på hvordan den tar vare på de som trenger det mest.
376 Mennesker som på ulike måter faller fra i samfunnet, Enten det er grunnet rus,
377 psykisk eller fysisk sykdom, uforutsette livssituasjonsendringer eller uheldige
378 avgjørelser, skal alle ha kravet på en ny sjanse og verdig behandling. En stat skal
379 ikke være ute etter å bedømme eller hevne seg på mennesker, men heller å hjelpe
380 og støtte alle som har behov for det.

381

382 Alle mennesker skal ha krav på sosialhjelp og medisinsk behandling. Alle skal ha rett
383 til trygghet hvis inntekten svikter. Og alle mennesker skal bli møtt av et rettfærdig
384 rettsapparat dersom de havner på kant med loven. Å gi hjelp til mennesker å leve
385 med sine problemer er ikke tilstrekkelig. Målet er å gi dem hjelp til å løse
386 problemene.

387

388 2.3.2. Lik rett til utdanning

389 Det er fellesskapets ansvar å sikre alle barn og unge en god utdanning. Tilgangen til
390 god utdanning skal være lik for alle, og man skal ha rett til å gå på en skole i sitt
391 nærområde. Inntekten til foreldrene dine eller hvor i landet man bor skal ikke ha noe
392 å si for hvilken utdanning man får. Målet med skolen er å ruste barn, unge og voksne
393 til å møte livets oppgaver, mestre utfordringer sammen med andre, utjevne ulikhet
394 og sørge for at alle mennesker kan delta aktivt i samfunnet og demokratiet.

395 Fellesskolen er samfunnsbyggende og sørger for at tilliten mellom folk
396 opprettholdes. Den er også avgjørende i arbeidet med å knuse fordommer, bryte
397 tabuer og la unge møtes på tvers av kulturell, religiøs eller økonomisk bakgrunn. En
398 sterk fellesskole for alle er vårt sterkeste vern mot utenforskap. Alle tjener på at vi får
399 en best mulig skole. Innholdet i opplæringen må underbygge skolens brede
400 samfunnsmandat.

401

402 Universitet eller høyskole-utdannelse er grunnlaget for høyere inntekter enn
403 gjennomsnittet og gir større samfunnsinnflytelse. Skolen reproducerer fortsatt i for
404 stor grad forskjeller. Sosialdemokratiets oppgave er å bygge ned hver enkelt av de
405 hindringene som sørger for fortsatt ulikhet i skoleløpet, og bygge opp de verktøy som
406 sørger for like muligheter for alle elever. Fagutdanning og akademisk utdanning er
407 like viktig for samfunnet og bør verdsettes deretter.

408

409 2.3.3. By og land

410 En av styrkene med den norske samfunnsmodellen er at man kan bli det man
411 ønsker uavhengig av hvor i landet man blir født. Likevel er ikke dette naturgitt. At det
412 er liv og arbeid i alle deler av landet vårt er en politisk oppgave å sørge for. Trenden
413 de siste årene er at stadig flere oppgaver blir løst på stadig færre steder og at
414 mennesker flytter til byene og vekk fra distriktene. Det offentlige Norge skal sørge for
415 at kompetanse, arbeidsplasser og infrastruktur er til stede over hele landet. Norge er
416 på sitt beste når byen og bygda trekker i samme retning for å løse fremtidens
417 utfordringer.

418

419 Primærnæringene er grunnmuren i det norske samfunnet. Over hele landet lever
420 mennesker og lokalsamfunn av å høste av naturen og drive matproduksjon.
421 Næringer som landbruk, fiskeri og reindrift. Primærnæringene har en egenverdi som
422 sørger for matsikkerhet til befolkningen, opprettholder den spredte bosettingen i
423 landet vårt og skaper arbeidsplasser over hele landet. Kapitalkreftene som ønsker et
424 lønnsomhetsfokus for å høste av norsk natur vil aldri forstå viktigheten av de
425 desentraliserte næringene. Det er viktig at en større del av matproduksjonen i Norge
426 blir bearbeidet i Norge, og at ressurser skaper ringvirkninger lokalt. For
427 sosialdemokratiet er det en samfunnsoppgave å sørge for at man har både store og
428 små samfunn over hele landet som forvalter naturressursene våre. Når boligbygging
429 og næringsvirksomhet truer arvesølvet vårt, matjorden, skal aldri kortsiktig
430 økonomisk profitt gå foran viktigheten av å beskytte matsikkerheten vår.

431

432 2.3.4. Likestilling og feminisme

433 Makten i samfunnet må fordele seg slik at den gjenspeiler verdenen vi lever i. De
434 etablerte kjønnsrollene i verden, urettferdigheten kvinner opplever, manglende
435 rettigheter og de ulike forventningene kjønn møter er alltid sosialdemokratiets
436 oppgave å motvirke og utfordre. Vår rolle er å utjevne de sosiale og økonomiske
437 forskjellene mellom kjønn i Norge og i verden. Både strukturelle og kulturelle hinder
438 mot likestilling må fjernes. Sosialdemokratiets grunnidé er feministisk, og så lenge
439 forskjellsbehandling og undertrykking på bakgrunn av kjønn, trengs feminismen og
440 sosialdemokratiet.

441

442 Den sosialdemokratiske feminismen er en åpen, inkluderende og interseksjonell
443 feminisme. Likestillingskampen handler om å motvirke strukturer som gir færre

444 muligheter på bakgrunn av kjønn, kjønnsuttrykk, seksualitet, hudfarge,
445 funksjonsevne eller sosioøkonomisk bakgrunn.

446

447 Retten til å bestemme over egen kropp er en av de mest grunnleggende rettighetene
448 alle mennesker skal ha, men som en del av den patriarkalske undertrykkelsen har
449 kvinner blitt frarøvet dette. Angrep mot abortloven, og kvinners seksuelle og
450 reproduktive rettigheter, både i Norge og internasjonalt skal bekjempes.
451 Sosialdemokratiet skal alltid kjempe for å hegne om og styrke kvinners rettigheter,
452 og aldri svekke dem.

453

454 Alle mennesker skal ha friheten til å leve uten oppsyn, press, trusler og tvang.
455 Negativ sosial kontroll utøves for å sikre at enkeltpersoner lever i tråd med familiens
456 eller gruppens normer. Negativ sosial kontroll er et onde for den enkelte og for
457 samfunnet som helhet, og må bekjempes deretter. Vårt mål er å bygge et samfunn
458 hvor alle mennesker skal føle trygghet og mulighet til å leve frie liv uten noen form
459 for sosial kontroll eller undertrykkelse.

460

461 2.3.5. En folkestyrt boligpolitikk

462 Retten til et sted å bo er en grunnleggende menneskerettighet, og for
463 sosialdemokratiet er trygghet til bolig en fundamental rettighet i velferdssystemet
464 vårt. Denne kan ikke overlates til markedet å styre alene - det er fellesskapets
465 oppgave å sikre at alle har like muligheter til å komme inn på boligmarkedet.

466

467 Boligpolitikken skal ikke foregå på kapitalkreftenes premisser, men være styrt av
468 folk. Bolig er menneskers hjem, ikke et spekulasjonsobjekt. Sosialdemokratiet skal
469 alltid stå i kampen for folks behov for et sted å bo, ikke for de som selger og tjener
470 seg rike på dagens oppblåste boligmarked. I løpet av livet kan enkelte ha behov for å
471 leie bolig, og fellesskapet må sikre et seriøst og anstendig leiemarked. Men arbeidet
472 for et mer seriøst utleiemarked skal aldri gå på bekostning av eierlinja i
473 boligpolitikken.

474

475 Boligpolitikken må gjøre det mulig å bo og flytte i hele landet, enten man ønsker å
476 flytte hjemmefra for første gang, bosette seg i etableringsfasen eller bli gammel.
477 Sosialdemokratiet skal gå i front for en boligpolitikk gjennom hele livet og for hele
478 landet. Skal fremtidens boligmarked passe inn i et nullutslippsamfunn må vi starte
479 med bærekraftig og grønn boligpolitikk nå.

480

481 2.3.6. Arbeidernes makt og trygghet på arbeidsplassen

482 Fagforeningene har vært arbeiderbevegelsen sitt fremste redskap for å gjøre
483 enkeltmennesker sterke i fellesskap. Arven etter de første og harde arbeiderne som
484 hørte om et vakkert ord kalt solidaritet bærer vi med oss når vi snakker om fordeling
485 av makt og innflytelse i samfunnet i dag. Gjennom trepartssamarbeidet har høy
486 organisasjonsgrad ført til et samfunn basert på høy grad av tillit, samarbeid,
487 omstillingsevne og innflytelse for vanlige mennesker. Når vi i Norge og verden ser
488 nye arbeidsplasser og bedrifter hvor arbeidstakerne opplever fagforeningsknusing og
489 lav organisasjonsgrad så er det en utfordring som AUF mener må løses med politikk.

490
491 Ett av politikernes viktigste bidrag til fagforeningene er å lage lover som gjør
492 fagforeningenes krav om rettigheter enklere og mer effektivt. AUF og
493 arbeiderbevegelsen har en viktig rolle i å se på hvordan vi alltid kan forbedre og
494 utvide våre lover og regler for å hjelpe fagforeningene i deres arbeid og kamp. AUF
495 mener at en sterkere arbeidsmiljølov, kollektiv søksmålsrett for fagforeninger og
496 andre grep for å styrke fagforeningers evne til å sørge for et fortsatt trygt godt
497 arbeidsliv er en forutsetning for folk sin makt og mulighet til trygghet i egen hverdag.

498
499 Hele den norske modellen er bygd på tillit, og på at arbeidsgivere må lytte på
500 arbeidstakerne sine krav og ønsker. AUF mener at arbeidsplassene må bli mer
501 demokratiske og at arbeidstakerne må ha mer å si i hvordan egen arbeidshverdag
502 skal se ut og være organisert. AUF tror på at politikerne må skape et arbeidsliv hvor
503 arbeidstakerne må være representert i bedriftsstyrer, at ordninger rundt ombud og
504 kontrollorgan som likestillingsombud og verneombud må bli styrket, og at Norges
505 lover som regulerer arbeidslivet må sikre mer demokrati på arbeidsplassene.

506

507 2.4. Demokrati og ytringsfrihet

508 I det sosialdemokratiske samfunnet skal alle mennesker ha full frihet. Dette
509 innebærer friheten fra undertrykkelse, forfølgelse og fengsling uten dom. Samtidig
510 skal man ha frihet til deltakelse i samfunnsdebatt, frihet til religiøs selvstendighet og
511 til å inngå ekteskap og starte familie uavhengig av seksuell legning. For AUF er det
512 et bærende prinsipp at alle mennesker skal være frie til å mene det de vil, tro det de
513 vil og elske den de vil. Kun gjennom demokratiet kan menneskets fullstendige frihet
514 oppnås, og kun slik kan vi alle få ta del i utviklinga av våre egne lokalsamfunn og
515 vårt fellesskap.

516

517 AUF mener det er avgjørende at mennesker gjennom demokratiet får reell mulighet
518 til å påvirke sin egen hverdag. Skal folket få tillit til beslutningstakerne og det
519 representative demokratiet må folket sikres innflytelse over avgjørelser som berører
520 sitt liv og sitt lokalsamfunn i tilstrekkelig grad. I et demokrati har mennesker både
521 krav på deltakelse, men skal også bli ansvarliggjort og bli stilt krav til om å delta.

522

523 Kun gjennom et folkestyre med reelle demokratiske friheter kan menneskene få
524 muligheten til liv i et samfunn i full frihet. Det er stemmeseddelen og ikke
525 pengeseddelen som skal styre samfunnet vårt. Mulighetene til å organisere seg og
526 delta i demokratiet er sentralt for å veie opp mot kapitalkreftene i vårt samfunn.
527 Avmaktsfølelse og mistillit må møtes med mer folkelig deltakelse, både i samfunnet
528 og i vår egen bevegelse. Sosialdemokratiet skal alltid være bindeleddet mellom folk
529 og folkevalgte, mellom sosiale bevegelser og styresmaktene. Bare på den måten
530 kan vi sikre at samfunnsinstitusjonene våre representerer folket, og ikke at systemet
531 forsvarer sine egne interesser.

532

533 2.4.1. Folkestyre

534 I et demokrati skal befolkningen representeres av folkevalgte som speiler dem.
535 Majoriteten har ansvar for å bevare minoritetenes interesser. Mangfold i form av ulik
536 etnisitet, alder, kjønn, legning, funksjonsevne og økonomisk bakgrunn må bli
537 ivaretatt både i politiske prosesser og folkevalgte organer. Spesielt viktig er det at
538 unge stemmer må få en stadig større og viktigere rolle i samfunnet. De lover som en
539 kan bli dømt av, skal man også kunne ha muligheten til å påvirke. Det skal herske
540 full religionsfrihet. Staten skal ikke bygge på noen bestemt trosoppfatning.

541

542 Å være et fungerende demokrati handler ikke kun om valg, makten i samfunnet må
543 også være jevnt fordelt. Det er folkevalgte som skal ta avgjørelser på vegne av
544 folket, ikke byråkratiet. Prosesser må være åpne og rettferdige. Det må være
545 anledning til å få innsyn og kontrollere de som har og utøver makt. Mennesker som
546 forvalter folkets tillit kan ikke ta imot penger for å bedrive lobbyvirksomhet uten
547 offentlig innsyn. Folkets tillit til de politiske prosessene avhenger av at det er full
548 transparens mellom de som fatter beslutninger og de som forsøker å påvirke disse,
549 og det skal ikke være anledning til å operere på begge sider av bordet som påvirker
550 og beslutningstaker i spørsmål av større samfunnsmessig betydning.

551

552 I vår styreform skal alle mennesker ha de samme mulighetene til å påvirke, utøve
553 makt og ha ledende posisjoner. At makt går i arv strider mot grunntanken i
554 sosialdemokratiet. Heller ikke symbolsk eller konstitusjonell makt skal gå i arv.
555 Monarkiet er et eksempel på en samfunnsordning man blir født inn i og arver, og
556 som må avskaffes.

557

558 **DISSENS – mindretallet (Sindre, Halvor, Agnete og Håvard) ønsker å erstatte**
559 **linje 552 – 556 med:**

560 **Det norske folk har gjennom en folkeavstemning sagt at monarki skal være**
561 **Norges styreform. Det norske kongehuset er en institusjon som er samlende**
562 **på tvers av religion, etnisitet og politisk standpunkt. I krisetider kan det være**
563 **behov for en samlende figur som ikke tilhører et politisk parti, denne oppgaven**
564 **mener AUF at kan fylles av kongehuset.**

565

566 2.4.2. Ytringsfrihet

567 Debatt og offentlig ordskifte er en av grunnsteinene i demokratiet. Alle mennesker
568 skal ha rett til å ytre seg, og ulike meninger må komme frem i samfunnsdebatten. Vi
569 må tåle å høre det ubehagelige. Og enhver mening må tåle å bli motsagt og
570 debattert. Samtidig må vi også sette en grense for hva som er ytringsfrihet, og hva
571 som er utsagn som nærer opp under hat, fremmedfrykt og utgjør en fare for
572 menneskers liv.

573

574 For å sikre reell frihet til å ytre seg for alle er det nødvendig å anerkjenne at alles
575 frihet slutter der den nestes begynner. Rasisme og hatefulle ytringer som
576 undertrykker andre stemmer, er derfor en trussel mot demokratiet. Ingen mennesker
577 skal oppleve å bli utsatt for hatefulle eller krenkende ytringer basert på hverken
578 kjønn, legning eller etnisitet. Alle stemmer som ønsker å delta i ordskifte skal vernes

579 fra å bli truet til taushet av ytterliggående og undertrykkende ytringer. Dette belager
580 seg på at alle stemmer med plass i ordskifte tar et solidarisk ansvar for stemmer som
581 ikke slipper til, og til aktivt motmæle mot undertrykkende stemmer. Videre har også
582 myndighetene og domstolene et ansvar for å ta oppgjør med opphavet til slike
583 stemmer. Organisasjoner som fremmer eller legger til rette for diskriminering og
584 rasisme må ikke under noen omstendighet motta støtte og bevilgninger fra det
585 offentlige.

586 2.5. Klima

587 Vi lever i verden der klimagassutslippene og menneskets fotavtrykk på jorda har
588 nådd et bristepunkt. Rovdrift på energiressurser og stadig økende forbruk har
589 foregått på et altfor høyt nivå i altfor lang tid. Nedtellingen for å redde kloden vår
590 nærmer seg null for hver dag som går. Vårt viktigste oppdrag er å skape en verden
591 der mennesker, dyr og natur lever i overensstemmelse med hverandre.

592

593 2.5.1. Klimakamp

594 I kampen for å redde klimaet skal Norge stå i fremste rekke. For å nå målsettingene
595 må hele fellesskapet bidra. Staten, i samarbeid med partene i arbeidslivet, og folket
596 er alle ansvarlig for å gjøre klimavennlige valg. Likevel er det statens ansvar å sikre
597 at de klimavennlige valgene er mulige og oppnåelige. Det er staten som skal være
598 retningsgivende i klimapolitikken. Økonomisk sårbare mennesker skal ikke bli satt på
599 sidelinjen i omstilling. Skatte- og avgiftssystemet er det mest rettferdige verktøyet for
600 å få grønn atferd. Alle skal ha den samme retten til frisk og ren luft. Klimakampen
601 må også skje på den internasjonale arenaen, og alle land bærer et eget ansvar for å
602 kutte utslipp og utvikle klimavennlig teknologi. Det skal ikke lønne seg for noen å
603 unngå det ansvaret. Samtidig bærer de utviklede landene et særskilt ansvar overfor
604 mindre utviklede land. Klimabistand er også bistand.

605

606 2.5.2. Fellesskapets ressurser

607 Klimakrisa er vår tids største utfordring. Naturressurser tilhører fellesskapet. Ingen
608 private interesser skal misbruke disse ressursene. Hjemfallsretten står sterk i vår
609 bevegelse. All bruk av naturens ressurser, enten det er statlig eller privat, skal
610 komme fellesskapet til gode. Ferdsel i naturen er en sentral del av norsk kultur, og
611 alle må sikres tilgang til den.

612

613 2.5.3. Rettferdig omstilling og grønn vekst

614 Norge skal forplikte seg til å omstille industri, næring- og arbeidsliv. Premissene er at
615 partene i arbeidslivet er involvert. Omstillingen må være rettferdig, og hensynet til
616 arbeidstaker skal veie tungt i en slik sammenheng. En sirkulær-økonomisk
617 tankegang ligger til grunn for omstillingen som skal basere seg på bærekraft.
618 Gjennom en aktiv stat skal næringslivet og industrien være drivere for å kutte
619 klimagassutslipp og grønn vekst.

620 2.5.4. Naturens balansepunkt

621 Gjennom ansvarlig forvaltning går industri- og næringsutbygging hånd i hånd med
622 naturvern. Grønn norsk industri er en av nøklene for å løse den globale klimakrisen.
623 Vi skal ivareta vårt biologiske mangfold og hindre rovdrift av natur, samt bygge ut
624 grønn industri og næringer i hele Norge.

625 Fremtidens Norge skal bygges gjennom bærekraftig vekst. Derfor mener AUF at vi
626 må ta hele landet i bruk innenfor rammene av naturens tåleevne. Vi skal høste
627 avkastningen fra ressursene naturen har gitt oss og sørge for at fellesskapet får ta
628 del i verdiskapningen. I spenningsfeltet mellom vekst og vern skal hensyn til natur
629 veie tungt, og rovdrift på dyr og natur skal ikke forekomme i vårt samfunn.

630 **DISSENS – mindretallet (Reidar, Håvard og Snorre) ønsker å erstatte siste**
631 **setning i andre avsnitt (linje 628-629) med:**

632 **I tilfeller der det oppstår konflikt mellom naturvern og næringsvirksomhet,**
633 **mener AUF at næring skal ha høy prioritet.**

634 2.6. Internasjonalt

635 Norge er et lite land i en stor verden. Samarbeid på tvers av landegrenser og
636 kontinenter er en naturlig del av vår hverdag. Som bevegelse er vi tufta på
637 internasjonalisme, vi står sammen med de som vil bekjempe krig, fattigdom og
638 urettferdighet. Målet er å skape en bedre og mer rettferdig verden for alle jordas
639 innbyggere.

640

641 2.6.1. Norges rolle i verden

642 I en stadig mer globalisert verden skal Norge være en aktiv bidragsyter til fred og
643 internasjonalt samarbeid. Vi mener at de beste løsningene til vanskelige
644 problemstillinger skapes når verdenssamfunnet går sammen om det. Samarbeid på
645 tvers av landegrenser er viktig for å skape en stabil og forutsigbar verden. I
646 internasjonalt samarbeid skal det ikke eksistere supermakter. Gjensidige rettigheter
647 mellom stater er et grunnleggende element i besluttede organer. Som et lite land er
648 samarbeid om forsvar en nødvendighet. Forsvarssamarbeid som Norge er en del av
649 skal aldri kompromisse på vår rolle som en fredsnasjon. Fred og stabilitet er vår
650 felles oppgave.

651

652 2.6.2. Handel

653 Internasjonal handel er viktig for en jevn fordeling av verdens ressurser, og åpner for
654 viktig eksport og import av varer og tjenester de forskjellige landene har gode
655 naturgitte eller teknologiske forutsetninger for å selge i et internasjonalt marked.
656 Internasjonal handel kan være et gode dersom handelen reguleres på en
657 hensiktsmessig, etisk og rettferdig måte. Utnyttelse av verdens fattigste eller sårbare
658 må ikke forekomme, og det skal ikke være anledning for de sterkeste landene å
659 bruke internasjonal handel som pressmiddel i maktspill.

660

661 Norge er en eksportnasjon og store deler av vår økonomi er basert på handel med
662 andre nasjoner. Vi støtter handelsavtaler som styrker Norges rolle og økonomi i en
663 globalisert verden, men ingen avtaler som inngås skal utfordre våre folkevalgte
664 organer. Norsk eksport må være knyttet opp mot en økonomisk modell som sikrer
665 grønn vekst. Deler av norsk næringsliv og industri er truet av internasjonal
666 konkurranse og må beskyttes for å ivareta sin levedyktighet.

667

668 2.6.3. Krig og konflikt

669 AUF er prinsipielt mot krig og mener at krigføring ikke er den rette løsningen for å
670 løse opp i konflikter. Norge skal være en fredsnasjon som skal jobbe for at
671 internasjonale konflikter får en fredelig løsning, og vår viktigste oppgave er å
672 beskytte de sårbare og verne om menneskerettighetene. Unighet mellom politiske
673 ledere skal ikke kunne rettferdiggjøre vold. AUF mener at hvert liv som går tapt i krig
674 er en altfor høy pris å betale for internasjonal maktkamp.

675

676 Militær intervensjon skal så langt det lar seg gjøre unngås. Det kan kun tillates i
677 tilfeller av særlige grove menneskerettighetsbrudd og fare for folkemord. Militær
678 intervensjon må forutsette FN-mandat, en plan for gjenoppbygging, demokratisering
679 og forsoning og skal kun gjennomføres med prinsipp om å forsvare de mest sårbare.

680

681 Atomvåpen er det verste masseødeleggelsesvåpenet mennesker noen gang har
682 laget. Nedrustningen som har preget verden de siste tiårene går nå i feil retning.
683 AUF er prinsipielt mot atomvåpen på bakgrunn av de humanitære, klimatiske,
684 økonomiske konsekvensene dersom atomvåpen noen gang blir brukt i krigføring
685 igjen. Målet er ikke nådd før vi lever i en verden fri for atomvåpen.

686

687 2.6.4. Bekjempelse av urettferdighet

688 Verden er ikke fattig, den er urettferdig. Vår oppgave er å sikre jevn og rettferdig
689 fordeling av ressurser utover våre egne landegrenser. Internasjonal likestillingskamp
690 er sentralt for en feministisk organisasjon. Ingen kvinner skal bli undertrykt eller
691 fratatt mulighetene til utdanning og arbeid. Diskriminering, vold og hat basert på
692 etnisitet, religion, legning eller kjønn er en kamp som må kjempes over hele verden.
693 Mange mennesker havner på flukt. Det er et internasjonalt ansvar å sørge for at alle
694 kan leve trygge liv. Fordeling av makt og ressurser er et av de viktigste verktøyene vi
695 kan bruke for løfte folk ut av fattigdom. Målet med norsk bistand er å arbeide for
696 demokratisk utvikling i land som ikke har det, sikre menneskerettigheter, og
697 utbygging av viktig infrastruktur. Samtidig må vi arbeide for at alle får grunnleggende
698 helsefremmende behov dekket, herunder rent vann, medisiner og gode
699 sanitærforhold. Norske bistandspenger skal ikke gå til å berike myndigheter eller
700 statsledere som bryter menneskerettighetene og hindrer demokratisk utvikling.

701

702 Krig, naturkatastrofer, politisk forfølgelse og ønsket om et liv i trygghet og frihet er
703 noen av mange årsaker til hvorfor rekordmange mennesker flykter fra sine hjem.

704 Internasjonal solidaritet er sosialdemokratiets og AUFs bærebjelke. Å løse
705 langvarige konflikter, kjempe for grunnleggende menneskerettigheter for alle i verden
706 og å løse klimakrisa er blant Norges viktigste jobber for å løse flyktningkrisa verden
707 står overfor. Samtidig må Norge følge opp overnasjonale avtaler som forplikter oss å
708 hjelpe mennesker på flukt, hegne om retten til å søke beskyttelse, bidra økonomisk
709 til land med store utfordringer knyttet til flyktningkrisa, ta initiativ til europeisk og
710 internasjonalt samarbeid og gi mennesker på flukt mulighet til å skape et godt og
711 trygt liv i landet vårt. Sosialdemokratiet skal aldri vende ryggen til mennesker i nød.
712

713 2.6.5. Til kamp mot ufrihet

714 AUFs solidaritetstanke kjenner ingen landegrenser, religion eller legning. Vår kamp
715 for menneskers frihet vil være vår viktigste fanesak så lenge organisasjonen
716 eksisterer. For AUF er ethvert menneske i ufrihet verdt å kjempe for. Vi vil derfor
717 fortsette vår internasjonale kamp for demokratisering av verdens diktaturer, og for at
718 undertrykkelsen av uskyldige mennesker verden over tar slutt.
719

720 Milliarder av mennesker lever daglig i ufrihet, og det må være den internasjonale
721 arbeiderbevegelsens kamp å kjempe for frigjøringa av mennesker som lever på flukt,
722 i urettmessig fangenskap, under forfølgelse eller er ofre for systematisk
723 forskjellsbehandling. Ingen form for totalitær undertrykkelse av sivilbefolkningen kan
724 godtas, ei heller i land med nært forhold til Norge. Apartheid og systematisk rasisme
725 må bekjempes i den internasjonale solidaritetens navn og økonomiske og
726 diplomatiske virkemidler må vurderes der dette er nødvendig.
727

728 Internasjonal solidaritet fordrer internasjonale- spilleregler og standarder. Det betyr
729 at Norge må aktivt ta stilling til hva slags handlinger vi skal iverksette dersom land vi
730 samarbeider med systematisk unngår våre felles regler, lover og standarder.
731

732 AUF er prinsipielt for bruken av økonomiske, akademiske, kulturelle og politiske
733 sanksjoner som sterke og ikke-voldelige virkemidler som siste utvei i kampen for å
734 oppnå reell frihet for alle verdens mennesker når dialog har vist seg ikke å fungere.
735 Hovedmålet med slike sanksjoner er å skape varige og nødvendige atferdsendringer
736 hos myndigheter som over lang tid har systematisk bedrevet
737 diskriminering/apartheid, undertrykking, folkerettslige- og menneskerettighetsbrudd
738 på bekostning av hele eller deler av befolkningen.
739

740 3. Veien fram mot 2035

741 Det neste tiåret vil verden vi lever i, endre seg. Hvordan samfunnet vil bli bestemmes
742 av avgjørelser vi tar i dag. Vi skal kutte halvparten av verdens klimagassutslipp,
743 holde folk i jobb, redusere ulikhet og skape en trygg verden hvor alle mennesker
744 lever i frihet. Skal vi få dette til er vi avhengig av folkelige bevegelser, og
745 sosialdemokratiet skal være det politiske verktøyet for bevegelsene som former
746 framtida.

747

748 Ingen generasjoner før oss har hatt like store muligheter til å løse verdens
749 utfordringer som vår. Vi har mer rikdom, teknologi og kunnskap enn noen gang før.
750 Det er opp til oss hvordan vi vil bruke og fordele ressursene som dette gir og hvilken
751 vilje vi har til å skape velferd for alle, i et samfunn i økologisk balanse.

752

753 Politisk styring både nasjonalt og internasjonalt er avgjørende for å nå AUFs mål.
754 Gjennom arbeiderbevegelsen i Norge og i verden kan vi nå våre mål om et mer
755 bærekraftig og rettferdig samfunn.

756 3.1. Ren natur og klimavennlig framtid

757 I 2035 skal Norge være ledende på klimavennlig teknologi. Utslippene i verden skal
758 være halvert og mennesker uavhengig av hvor de bor skal puste inn ren og frisk luft.
759 Hele landet skal bidra til at Norge er ett av verdens grønneste land. Byene skal ha
760 gått fra å være store trafikkmaskiner til å bli grønne lunger og norske produsenter
761 skal produsere klimanøytral mat som hele verden kan nyte godt av. Klimaendringene
762 skal løses gjennom dialog og samarbeid. I 2035 skal blikket være vendt utover og
763 sikre at ingen mennesker blir drevet på flukt av klimaendringene som industrilandene
764 skapte.

765

766 Kompetansen og pågangsmotet som har skapt det norske oljeeventyret er blitt brukt
767 til å omstille arbeidslivet. Næringslivet og industrien har gått gjennom en vellykket
768 omstilling som følge av en aktiv stat og partene i arbeidslivet. Hver morgen skal det
769 norske folk stå opp og gå på en arbeidsplass der klimaavtrykket er begrenset, kunne
770 leve hverdagene sine så klimavennlig som mulig og bidra til grønn, framtidsretta
771 vekst.

772

773 Innen 2035 vil AUF:

- 774 ● At Norge har oppfylt sine nasjonale forpliktelser i FNs klimaavtale og
775 Naturavtale ved å gjennomføre nødvendige kutt i Norge. Norge bør innen
776 2030 ha redusert minimum 60% av sine nasjonale territorialutslipp.
- 777 ● Stanse tapet av naturmangfold. Norge skal bli arealnøytralt. Som et ledd i
778 kampen mot avskoging skal Stortinget legge frem en egen plan for økt
779 nydyrking- og vedlikehold av skog. Norge skal også styrke sin innsats i
780 kampen mot avskoging av regnskogen.
- 781 ● Innføre direkte og indirekte klimaregnskap i det offentlige. Klimabudsjettet skal
782 integreres i og følge den ordinære budsjettprosessen. Regnskapene skal
783 være oppe til behandling hvert år, og være like viktig å følge som andre
784 budsjetter.
- 785 ● Bygge ut høyhastighetstog mellom de store norske og nordiske byene, og
786 elektrifisert kortbanenettet i flytrafikken.
- 787 ● Norges selvforsyningsgrad skal være basert på norskproduserte råvarer.
788 Selvforsyningsgraden i Norge skal økes til 75% innen 2035, gjennom økt
789 jordvern, samt mer effektiv og bærekraftig produksjon.
- 790 ● Statens næringspolitikk skal være strategisk og retningsgivende, blant annet
791 ved å investere i og legge til rette for omfattende bruk av karbonfangst og -

- 792 lagring (CCS) på tvers av alle relevante sektorområder og ved å
793 kommersialisere løsningene for verdensmarkedet
- 794 ● At Norge har utnyttet våre naturgitte fortrinn innen offshore fornybar energi,
795 ved å utvikle teknologi, gjøre det mulig å leve av fornybare naturressurser
796 som fisk i hele landet, bygge opp en leverandørindustri og erstatte fossil
797 kraftbruk offshore. Norsk industris utslipp skal være over halvert og fortsette
798 mot klimanøytralitet i 2050.
 - 799 ● Utvide produsentsansvarsordningen med mål om at alle produkter omfattes
800 av retursystemet, samt jobbe for et globalt utvidet produsentansvar.
 - 801 ● At Norge skal forsterke innsatsen for renere og sunnere hav, arbeide for å
802 utvikle et globalt avfallssystem og forhindre ny avfallslekkasje til hav og sjø.
 - 803 ● At Norge skal bli både økonomisk- og energimessig uavhengig av petroleum
804 innen 2035, og som følge av det avslutte utvinning av petroleum. Som et ledd
805 i nedtrappinga av norsk olje- og gassindustri på norsk sokkel skal det ikke
806 utlyses nye konsesjoner, og at det innføres en omlegging av skatteregimet for
807 petroleumsnæringa med mål om avskaffelse av næringas eksklusive
808 særordninger.
 - 809

810 3.2. Arbeid til alle i en grønn fremtid

811 I 2035 skal vanlige arbeidsfolk ha trygghet i og utenfor jobb, og useriøse aktører skal
812 være borte. Arbeid gjør mennesker uavhengige og verdsette, og målet til
813 arbeiderbevegelsen vil alltid være jobb til alle. Faste ansettelse skal være
814 hovedregelen, og gode lønns- og arbeidsvilkår skal sikres gjennom den norske
815 modellen. Små lønnsforskjeller, sterke fagforeninger og medbestemmelse på
816 arbeidsplassen er grunnleggende skal man få dette til.

817

818 De neste årene vil kreve store omstillinger i den norske arbeidsstyrken og industrien.
819 Vi skal kutte massivt med klimagassutslipp og bygge opp en ny og grønn industri for
820 framtida. Det norske arbeidslivet og næringslivet er omstillingsdyktig. Men skal vi nå
821 målene om en grønnere verden må dette gjøres i samspill med arbeidstakerne og
822 fagforeningene.

823

824 Innen 2035 vil AUF:

- 825 • Skape 250 000 nye klimavennlige arbeidsplasser i industrien, i samarbeid
826 med partene i arbeidslivet.
- 827 • Omstille arbeidskraft og bedrifter fra olje- og gassnæringen til nye, grønne
828 arbeidsplasser. Dette skal skje på en rettferdig måte hvor arbeidstakere får
829 tryggheten og forutsigbarheten de trenger. Nærings- og industripolitikken skal
830 understøtte utviklingen av et klimanøytralt arbeidsliv med sterkt statlig
831 eierskap.
- 832 • At organisasjonsgraden skal økes i alle sektorer og opprettholdes på et så
833 høyt nivå som mulig. Det er et selvstendig poeng at så mange arbeidstakere
834 som mulig er organisert i Landsorganisasjonen.
- 835 • Innføre ungdomsgaranti opp til 35 år, for å sikre ungdom rett til jobb eller
836 utdanning
- 837 • Sørge for at det skapes lære plass til alle lærlinger, og gi lærlinger rett til
838 lære plass.
- 839 • Forbedre arbeidsmiljøloven til det beste for arbeidstakere.
- 840 • Gjennomføre en kompetansereform for etter- og videreutdanning i
841 arbeidslivet. Statens grunnfinansiering til utdanningssektorene skal være likt
842 for fagskolene, høyskolene og universitetene
- 843 • At man skal kunne studere og videreutdanne seg samtidig som man mottar
844 dagpenger.

- 845
- 846
- 847
- 848
- Gjennomføre en demokrati- og tillitsreform i offentlig forvaltning, blant annet ved å avskaffe New Public Management.
 - Opprette et eget NAV ung, som arbeider særskilt med ungdommer i aldersgruppen som har rett på ungdomsgarantien/ungdomsløftet.

849 3.3. Rettferdig fordeling for alle

850 I 2035 skal forskjellene i samfunnet vårt og i verden være kraftig redusert. Alle skal
851 ha muligheten til å lykkes uavhengig av hvem man er. Vårt viktigste verktøy i
852 kampen mot ulikhet er en levedyktig velferdsstat, som imøtekommer våre behov
853 samtidig som den skaper muligheter for framtiden. Skattesystemet skal være
854 rettferdig for de mange, ikke de få. Vi skal verne om velferdsstaten vår, og jobbe mot
855 privatisering, oppsplitting og sentralisering av velferden vår.

856

857 Innen 2035 vil AUF:

- 858 • Gjennom rettferdig omfordeling og en sterk velferdsstat ha en nullvisjon for
859 barnefattigdom.
- 860 • Innføre gratis barnehage og AKS for alle barn i Norge
- 861 • Utvide folketrygden til å inkludere tannhelse.
- 862 • Helse- og velferdsoppgaver skal være i offentlig og demokratisk regi.
- 863 • Redusere unødvendig testing, samt mål- og resultatstyring i skolen.
- 864 • Skatten på formue, inntekt og eiendom må økes for å sikre at de med mest
865 betaler mer. En generasjonsskatt på arv må innføres for å sikre en mer
866 rettferdig fordeling og hindre voldsom akkumulering av kapital i generasjoner.
- 867 • Innføre en tredje boligsektor, forsterke de boligpolitiske virkemidlene og sørge
868 for flere veier til egen bolig.
- 869 • Utvide og øke studiestøtten slik at flere kan være heltidsstudenter og at
870 studiefinansieringen blir et reelt tiltak mot ulikhet
- 871 • Øke kvaliteten i skolen gjennom en helhetlig skolehverdag med et gratis
872 skolemåltid, mer fysisk aktivitet, skolehelsetjenesten tilstede hver dag,
873 fritidstilbud, leksehjelp, dybdelæring og kreativitet.
- 874 • Bevare og forsterke det sosiale sikkerhetsnettet for mennesker som rammes
875 av arbeidsløshet, sykdom eller uførhet, samtidig som vi sørger for at flest
876 mulig er i arbeid

877 3.4. En tryggere, mer rettferdig demokratisk verden

878 I 2035 er verden tryggere, friere, mer demokratisk og rettferdig. Mennesker skal
879 forlate liv i fattigdom, ha flere muligheter og grunnleggende rettigheter. Vår kamp for
880 rettferdighet er grenseløs, og den er ikke over før alle mennesker kan leve sine liv
881 frie fra undertrykkelse og fattigdom. Verden skal gjennom stabilitet, samarbeid,
882 nedrustning og bekjempelse mot økte forskjeller kan vi nå drømmen om en bedre
883 verden. Internasjonal solidaritet handler om menneskers felles kamp over hele
884 verden.

885

886 Mye beveger seg i riktig retning. Likevel, ser at vi lever i et samfunn mer preget av
887 høyrekreftenes individualisme og manglende solidaritet, nasjonalt så vel som
888 internasjonalt. Det finnes krefter som vil kunne utfordre oss som samfunn og våre
889 verdier, og det finnes også de som vil true vår suverenitet og folkerett. Da er viktig å
890 ha en god beredskap, men vel så viktig er å skape god dialog og samarbeid på tvers
891 av landegrenser. For det er når verdenssamfunnet går sammen man skaper gode
892 løsninger for det store fellesskapet. Der noen nasjoner velger å isolere seg skal vi gå
893 mot mer åpenhet, og der noen nasjoner bygger barrierer skal vi bygge broer. Det er
894 kun slik vi beveger oss fremover.

895

896 Innen 2035 vil AUF at:

- 897 ● Norge skal starte et globalt initiativ for å sikre rent vann og sanitærtjenester
898 for alle.
- 899 ● Norge skal øke bistanden til 3 prosent av BNI.
- 900 ● Norge må alltid forplikte seg til å ta imot det antallet kvoteflyktninger FNs
901 høykommissær for flyktninger ber om.
- 902 ● Norge skal være en pådriver for en demokratiseringsreform i FN med fokus
903 på å fjerne vetoretten i sikkerhetsrådet.
- 904 ● Norge må ratifisere FN-traktaten mot atomvåpen og fase ut norsk
905 våpenindustri.
- 906 ● Norge skal være en del av EØS-samarbeidet.
- 907 ● Norge skal være medlem av NATO. NATO må gå tilbake til å være en ren
908 forsvarsallianse og gå vekk fra "out-of-area-operasjoner".
- 909 ● Norge skal aktivt ta internasjonalt initiativ for å hjelpe våre kamerater som
910 lever i ufrihet, som våre kamerater i Swaziland, og mennesker som lever
911 under okkupasjonen, som våre kamerater i Palestina, Vest-Sahara og
912 Kurdistan, til å få sin frihet.

- 913 • Innføre enhetlig skattlegging av multinasjonale selskaper, sørge for økt
914 åpenhet og iverksette strengere sanksjoner for mennesker og selskaper som
915 bryter loven.
- 916 • Stater som bedriver okkupasjon og foretar særlig grove brudd på folkeretten
917 må sanksjoneres mot. Norge skal gjennomføre økonomisk, akademisk,
918 politisk og kulturell boikott av Israel inntil en reell fredsavtale legger til grunn
919 en tostatsløsning med et fritt, sammenhengende og selvstendig Palestina
920 forekommer. En obligatorisk merkeordning for bosettervarer skal innføres.

921

922 **DISSENS – mindretallet (Snorre og Håvard) ønsker i linje 904-905 å fjerne:**

923 «Og fase ut norsk våpenindustri.»

924

925 **DISSENS – mindretallet (Ina, Astrid, Reidar, Julie, Ronja, Hoda og Halvor)**

926 **ønsker å erstatte linje 907-908 med:**

- 927 • AUF er prinsipiell motstander av norsk medlemskap i NATO, og mener at
928 så lenge Norge er medlem skal vi bruke vårt medlemskap til å stille krav
929 om at NATO opererer som en forsvarsallianse, ikke en angrepsallianse.

930

931 **DISSENS – mindretallet (Marta, Snorre og Håvard) ønsker å erstatte setningen**

932 **«Norge skal gjennomføre(...) Palestina forekommer.» på linje 917-920 med:**

933 «Forby import og salg av varer og tjenester fra folkerettsstridige
934 bosettinger, og innføre akademiske, kulturelle og politiske sanksjoner.»

935 3.5. Feminisme og antirasisme

936 I 2035 skal ikke mennesker oppleve å diskrimineres på bakgrunn av hudfarge, kjønn,
937 religion, seksualitet eller funksjonsnivå. Alle mennesker skal ha de samme
938 muligheten til å nå hvor de vil i livet. Barrierene som hindrer mennesker å leve gode
939 liv skal fjernes og samfunnsstrukturene som bidrar til å skape forskjeller, brytes ned.

940

941 Vår generasjon skal gi mennesker mulighet til å bryte ut av samfunnsnormer og
942 forventninger som begrenser dem. Det neste tiåret trenger vi et krafttak mot
943 diskriminering og rasisme som begrenser menneskers frihet. Gjennom å stå støtt
944 ved våre verdier - frihet, solidaritet og likeverd - skal vi motkjempe hat, diskriminering
945 og trusler og bygge et mer rettferdig samfunn.

946

947 Innen 2035 vil AUF:

- 948 ● At kvinner verden over skal være frigjort, både i form av grunnleggende
949 rettigheter, økonomisk selvstendighet og av enklere liv gjennom
950 tilfredsstillende sanitærforhold, tilgang til prevensjonsmidler og utdanning.
- 951 ● Avskaffe abortnemndene og utvide retten til selvbestemt abort til uke 18.
- 952 ● At foreldrepermisjonen todeles og at far også skal ha selvstendig
953 opptjeningsrett.
- 954 ● Sette kvinnehelse og hvordan kjønnsforskjeller påvirker helsearbeidet høyere
955 på dagsorden.
- 956 ● Bruke kvotering for å få flere med innvandrerbakgrunn inn i arbeidslivet, og
957 kvinner i lederstillinger.
- 958 ● Forby ekstreme og voldelige organisasjoner der det er klare og tungtveiende
959 bevis for at de utgjør en trussel mot liv, helse eller rikets sikkerhet
- 960 ● At seksualitetsundervisningen i skolen skal handle om grensesetting,
961 rettigheter, seksualitet, kjønns- og legningsmangfold, funksjonsevne,
962 kjønnsidentitet, kommunikasjon, relasjoner og følelser.
- 963 ● At norsk lovgivning endres slik at voldtekt defineres som ufrivillig seksuell
964 omgang, også kalt samtykkelov.
- 965 ● Innføre en heltidsreform i offentlig sektor.
- 966 ● Gjøre sanitetsprodukter og prevensjonsmidler gratis.

967

968 **DISSENS – mindretallet (Ina, Sindre, Marta, Hoda og Agnes) ønsker å erstatte**
969 **kulepunktet på linje 958-959 med:**

- 970
- 971
- 972
- 973
- **Forebygge og bekjempe ekstremisme og rasisme. Politiet må gis mer ressurser og tydeligere hjemler til å stoppe voldelige og ekstreme organisasjoner, og sikre at flere blir dømt for hatkriminalitet.**